

Oslo Barnevernssamband
Liv H Wiborg
Thunes vei 5
0274 Oslo – liv@tussilago.org
22 44 29 69/ 92 48 20 96

Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet – postmottak@bld.dep.no
PB 8036 Dep
0030 Oslo

Høringsnotat – notat av 20.oktober 2014,

«Forslag om å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak med hjemmel i lov om barneverntjenester» – til barne- likestillings og inkluderingsdepartementet (BLD) fra styret i Oslo barnevernssamband (OBVS).

Det vises til Høringsnotatet og OBVS har følgende innspill til notatet. Men først – det hadde vært fint å ha fått dokumentert hvor stort problemet er. I tillegg, hva er årsaken til at det over 20 år etter barnevernsloven trådte i kraft, først nå foreslås å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak. OBVS hadde ønsket en undersøkelse om hvor stort problemet er og årsaken til behovet for å utvide pålagte hjelpetiltak. Dette sett i sammenheng med den høye andelen akuttvedtak i barnevernssaker. Kan det være at barnevernstjenestenes metode for tilnærming og kommunikasjon med barn og foreldre har endret seg og ikke er god nok?

5. Bør adgangen til å pålegge hjelpetiltak utvides?

Oslo barnevernssamband (OBVS) er en sammenslutning av humanitære frivillige- og frittstående organisasjoner, i tillegg til de offentlige. Hensikten med OBVS er å få til et bedre barnevern i Oslo til det beste for barn og unge i hovedstaden. Det tilflytter derfor OBVS bekymringer som ikke sies offentlig. En av bekymringene er at barnevernslederne må ta mer hensyn til budsjettet, enn hva som er til barnas beste. En annen er at utredningene i barnevernssakene, er mindre grundig og at tiltak som ser barn og foreldre sammen - som «senter for foreldre og barn», ikke brukes av økonomiske årsaker. Når det gjelder atferdsvansker synes det at fokus er på barn og unges atferdsvansker, mens det ikke foreligger en utredning av årsaken til atferdsvanskene.

Når barnevernstjenesten ikke kommer i posisjon til å hjelpe familien, kan dette skyldes at foreldrene ikke forstår hvorfor de trenger hjelp. En forutsetning for å få til et samarbeid er å komme i dialog, og da må barnevernstjenestene bruke bedre tid i utredningene og i samtalene med foreldre og barn. En årsak til at pålagte hjelpetiltak i liten grad brukes er vel hvilken effekt de har. Når det foretas uanmeldt tilsyn av kort varighet, er det vanskelig å se effekten av tiltaket, særlig når foreldrene er i mot og det ikke er god kommunikasjon. OBVS mener at både foreldre, barn og barnevernet må være i en god dialog. Derfor må barnevernet være klare på hva de er bekymret for, og få foreldre og barn til å forstå hvorfor de trenger hjelpetiltak.

OBVS ser liten hensikt i at flere hjelpetiltak skal kunne pålegges, særlig når det foreslås at det ikke skal være noen sanksjonsmuligheter. Hvordan har departementet tenkt at et pålegg om

barnehageplass skal kunne gjennomføres, hvis foreldrene ikke vil følge barnet i barnehagen. Ellers vil OBVS kommentere at hvis barnevernet etter ett år er i behov for å prolongere det pålagte tiltaket, viser foreldre å ha så liten innsikt, at andre tiltak må prøves. Hvis det etter ett år ikke er dialog og forståelse for tiltaket, synes et tilsvarende pålagt tiltak å være, å anse som nytteløst. Dessuten, barnehagene er blant dem som mest sjelden melder bekymring til barnevernet. Og uten dialog, er det sikkert at barnehage, støttekontakt er de riktige tiltak. Kanskje slike tiltak kan være med å tilsløre vanskene i familiene.

6. Forslag til endringer i barnevernloven om pålegg av hjelpetiltak

6.1.1- Kompenserende tiltak

Pålagt tiltak som barnehageplass brukes -slik det fremgår i innledningen, i svært liten grad i dag og det fremgår ikke i notatet om det er undersøkt hvorfor. Som skrevet over, må det komme til en forståelse mellom barnevernet og foreldrene for å gjennomføre tiltaket. Det er som skrevet vanskelig å forstå hvordan foreldre skal «tvinges» til å følge barna i barnehage eller til avlastningshjem. Hvis et slikt tiltak skal gjennomføres, må det likevel kreves en tett dialog mellom barnehagen og barnevernstjenesten for at slike tiltak skal ha noen hensikt. Og igjen et slikt pålagt tiltak kan tilsløre vanskene i familien.

6.1.2- Omsorgsendrende tiltak

OBVS er enig med Raundalenutvalget at grunnen til at foreldre avviser hjelpetiltak, er fordi de har manglende kunnskap om tiltakene, dessuten om hvorfor de trenger hjelp. Her har barnevernet en jobb å gjøre, og det kan også stilles spørsmål ved hvor evidensbaserte disse tiltakene som MST, og ulike foreldreveiledninger er. Dessuten for noen barn og foreldre er det vanskelig å få effekt av tiltak som eks. PMTO. Foreldre med oppmerksomhetssvikt og konsentrasjonsvansker har for eksempel problem med å holde «styr» på skjema og kort. Når det ansees at hjelpetiltak hvor familien oppholder seg sammen utenfor hjemmet ansees som for inngripende, er OBVS ikke enige i. OBVS mener at et opphold på «senter for foreldre og barn» er et av de beste tiltak for foreldre og barn og burde være et tiltak som kunne pålegges ved tvang. Et eksempel kan være nyfødte barn, hvor mor og/eller far ikke er kjent for barnevernet, eller barnevernet er usikre på omsorgsevnen til foreldrene. Senter foreldre og barn vil gi et langt bedre grunnlag for på kort tid å vurdere barnas behov. Barna vil kunne slippe å bo hjemme med foreldre som over tid viser at de ikke kan ivareta omsorgen. Eller barna kan slippe et opphold i beredskapshjem og kan plasseres direkte i fosterhjem hvor de kan bli permanent og det direkte fra senteret hvor barnevernet har et godt grunnlag for å fremme tiltak. Ett opphold på «senter for foreldre og barn» vil kunne skape en forståelse hos foreldrene og de vil kunne føle at de og barnet er utredet. Barnas behov og hvilket fosterhjem som kan være best egnet, vil også kunne bli utredet under oppholdet. En slik utredning kan forhindre en flytting, hvilket er svært viktig for barn som er påført rus i fosterlivet. Et opphold på «senter for foreldre og barn» vil være et tiltak som OBVS vil se det nyttige ved et pålegg. Sanksjonsmulighetene vil kunne være at barnet plasseres alene mens familien utredes. OBVS erfarer at det i barnevernets undersøkelser ikke alltid innhentes informasjon om familienes nettverk og familie. Det bør kunne avholdes familieråd før en undersøkelse avsluttes og i det minste må det begrunnes hvorfor dette ikke er gjort. Hvis et slikt tiltak som pålagt «senter for foreldre og barn» skal være av så stor inngripen i familien at det ikke kan pålegges, vil vi rette oppmerksomheten til Island. Der er det – i alle fall vært, mulighet til å fjerne den av foreldrene som bedriver overgrep, slik at barnet kan bli boende hjemme. Det er vanskelig å forstå at slike tiltak kan være mer inngripende i Norge enn på Island.

6.1.3. Kontrolltiltak.

Urinprøvekontroll kan være et tiltak til å avsløre rusbruk, men det betinger at de som tar prøvene vet hvordan det skal gjøres, ellers har det liten hensikt. Dessuten er det viktig med et samarbeid med fastlegen om hvilke medikamenter som skrives ut og som kan gi utslag på prøvene. At det er et inngripende tiltak, men det er jo ikke verre om barnevernstjenesten kan pålegge dette, enn at rusomsorgen gjør det i rusbehandlingen.

OBVS er imidlertid av den oppfatning at rusfrie foreldre ikke nødvendigvis har god omsorgsevne etter å ha ruset seg i lang tid, selv om de nå er rusfrie. Det er viktig å utrede hvorfor foreldrene ruser seg og blant annet hvordan deres egen oppvekst har vært. Men OBVS er enig i at meldeplikt og urinprøver må kunne pålegges av barnevernet, slik det kan gjøres i rusbehandling. Departementet anbefales å samarbeide med Helse- og omsorgsdepartementet om at det opprettes flere institusjoner hvor foreldre kan avruses og deretter blir utredet for hvorfor de ruser seg. Et godt eksempel er Bergensklinikkene. Det viser seg jo at rus og psykisk helse har en klar sammenheng og hva som kom først eller sist må undersøkes før de kan hjelpes.

6.2. Endring av vilkårene ved pålegg om tilsyn.

Det er noe vanskelig å forstå at tilsyn skal kunne pålegges etter at tiltak er forsøkt eller vurdert. OBVS mener at pålagte tilsyn må være en del av undersøkelsen og da er det ikke nødvendig med et pålegg utover det som allerede er i loven. OBVS er av den oppfatning at uanmeldte tilsyn har liten effekt utover undersøkelsesperioden. Uanmeldte tilsyn er også et tiltak som kan skape nervøsitet og angst hos foreldre, som igjen er lite gunstig for barna.

OBVS vurderer at hjemmebaserte tiltak som hjemmekonsulent eller hjelp i huset kan være bedre tiltak fordi de kan vurdere foreldre og barn over tid. I tillegg kan Marte Meo være et godt tiltak fordi foreldrene da kan få innsikt i hva de gjør galt og hva som må endres. Og igjen, det må gjøres en bredere og tverrfaglig utredning av barn og foreldre. Familie og nettverk kan bidra med god informasjon, særlig om de samles i familieråd.

7. Hvem skal kunne pålegge hjelpetiltak og sanksjoner ved brudd på pålegg.

7.1. Saksbehandling ved pålegg om hjelpetiltak.

Pålegg om hjelpetiltak forutsetter at rettssikkerheten for barn og foreldre ivaretas. Slik det er i dag, er det mange som mener at private parter er alt for svakt ivaretatt. I saker med tvang eller tiltak som fattes mot foreldre eller de unge har familiene rett til advokat. Mange klager på at det offentlige sitter på midlene, de har penger til å betale sakkyndige og når majoriteten av saker går igjennom i fylkesnemnda kan det kjennes som de private parter har mindre rettssikkerhet. Hvis det skal være pålegg om tiltak, bør det sees på mulighetene for at private parter får dekket en uavhengig sakkyndig eller en fagperson med tillitt, til å vurdere sakens innhold. Slik burde det også være en mulighet i alle saker for fylkesnemnda, da advokater har for liten tid og ikke alltid den rette innsikt at advokaten kan engasjere en fagkyndig med barnvernsfaglig kompetanse og at det offentlige dekker utgiftene. Det er en økende holdning til at rettssikkerheten er svekket etter at fylkesnemnda reduserte de fagkyndige til en og at denne i all hovedsak er psykolog. Hvis hjelpetiltak skal kunne pålegges bør det i langt større grad brukes fagkyndige med en kompetanse fra praktisk barnevernsarbeid. Denne gruppen

fagkyndige har bred erfaring i å vurdere hjelpetiltak og effekten av dem, det har i liten grad psykologene.

Det er barnevernet som har ansvar for å utrede saker, og slik loven er i dag, er akutt plasseringer av barn og unge lagt til barnevernets leder. OBVS mener at det også bør være slik ved pålegg av tiltak, og at klagebehandlingen gjøres i fylkesnemnda. Men før klagebehandling bør det finnes frem til en sakkyndig som også den unge og foreldrene kan ha tillit til.

Ellers er det vanskelig å skjønne setningen «Dersom barneverntjenesten skal pålegge hjelpetiltak er departementet av den oppfatning at to personer bør signere vedtaket. En av disse to bør være barneverntjenesten sin leder, slik ordningen er ved akuttvedtak etter barnevernloven § 4-6 annet ledd» (side 12, tredje avsnitt). Når § 4-6, annet ledd sier at barnevernstjenestens leder kan fatte vedtak, eller påtalemyndigheten, blir dette vanskelig å forstå. Hjelpetiltak bør kunne pålegges akutt og det bør være etter samme regler som i § 4-6 – altså av barnevernsleder alene eller påtalemyndigheten.

OBVS mener at barnevernet skal kunne pålegge «senter for foreldre og barn» brukt som tiltak. Når et barn er på fødeavdelingen er det viktig at dette tiltaket kan pålegges raskt hvis barnevernstjenesten er usikker på foreldrenes omsorgsevne. Et pålegg om tiltak i fylkesnemnda, vil bruke for lang tid, og utsatte barn har ikke god tid. Derfor mener OBVS at barnevernet kan pålegge tiltak etter samme system som § 4-6 – ved leder og at da fylkesnemnda blir klageinstans.

Det er vanskelig å se at en forenklet behandling i fylkesnemnda vil sikre at barna får rett og rask hjelp.

7.2 Sanksjoner ved brudd på pålegg om hjelpetiltak.

Det blir noe underlig hvis en skal pålegge tiltak når barnevernet ikke har noen sanksjonsmuligheter. Som tidligere skrevet mener OBVS at det er vanskelig å tvinge foreldre til å bringe barna i for eksempel barnehage, hvis foreldrene er i mot slike tiltak. Dette synes vanskelig med eller uten politi, og at politiet henter barnet hver morgen er heller ingen god løsning for barnet og en voldsom bruk av politi.

Barnevernsloven gir i dag tjenesten mulighet til både komme på hjemmebesøk uanmeldt og med politi. Barnevernet bør i løpet av undersøkelsesfasen komme i langt bedre dialog med familien enn den synes å gjøre i dag. Så kan det innføres en lovendring hvor barnevernet kan utvide undersøkelsesfasen hvis foreldrene nekter tiltak. Så bør barnevernets leder få fullmakt til å pålegge tiltak som plassering i «senter for barn og foreldre» og det satt opp mot en «trussel» om en omsorgsovertakelse for å utrede barnet.

7.3 Særlig bruk av tolk i barnevernets arbeid.

OBVS får innspill at enkelte miljøer at foreldre av ikke norsk etnisk bakgrunn som somalier, ikke er godt nok informert om barnevernets arbeid. Det er også slik at mange grupper ikke har ord i sitt språk som omhandler barnevernets arbeid. Dette skaper mistillit og dårlig samarbeidsklima mellom barnevernet og foreldre av ikke norsk etnisk bakgrunn. Det kan også synes som mange tolker ikke selv har tilstrekkelig kompetanse om hva barnevernsarbeid innebærer. Det kan være vanskelig for barnevernstjenesten selv å informere partene om detaljer og konsekvensene av barnevernets inngripen. Det må derfor sikres at tolkene har denne kompetansen og at alle grupper innvandrere og

flyktninger får opplæring om dette i integreringsprogrammene. Dessuten at imamer også får opplæring og innsikt i barnevernsloven.

Ellers er OBVS helt enig i at barn ikke må brukes som tolk og heller ikke i noen deler av sakens behandling. Når barnevernstjenesten skal informere om forslag til omsorgstiltak – selv om foreldrene tilsynelatende snakker godt norsk, må det alltid brukes tolk.

8. Økonomiske og administrative konsekvenser.

8.1. Kommunen

OBVS er enig med departementet om at riktig tiltak til barn vil forebygge store utgifter på sikt. Men slik informasjon tilflyter OBVS iverksettes ikke tiltak av økonomiske grunner. Dette bør departementet undersøke, da det er et alvorlig brudd på barnevernsloven og er tidligere bekreftet i riks- og kommunale revisjoner, samt i ulike undersøkelser.

OBVS mener at tiltak etter barnevernsloven burde være klare før undersøkelsesfristen er gått ut. Hvis det gis hjemmel for å utvide fristen dersom foreldre nekter tiltak, vil ikke det være nødvendig med endring i loven. Et pålegg om opphold på «senter for foreldre og barn» vil ikke medføre en øking i økonomien, men vil bidra til en bedre utredning av foreldre og barn.

8.1.2 Administrative konsekvenser for kommunen

OBVS foreslår at barnevernstjenesten foretar en bredere utredning i undersøkelsessakene, og det vil kreve flere barnevernsarbeidere i kommunene/bydelene. I en bredere utredning må inngå informasjon fra familie/nettverk og det må utredes årsaken til atferdsvansker og rusbruk. Etter OBVS syn bør det derfor settes inn tilstrekkelige ressurser i undersøkelsesfasen. Når barn og unge samt foreldre blir tilstrekkelig utredet, vil det også skape en forståelse for hvorfor barnevernet har grepet inn.

8.2 Fylkesnemndene

Når forslaget til OBVS er at det må stilles større krav til arbeidet i undersøkelsessakene, vil ikke dette føre til utgifter for fylkesnemndene. Men fylkesnemndene vil kunne få økte utgifter ved forslaget til OBVS om at barnevernsleder kan pålegge opphold i «senter for foreldre og barn», men den vil være liten. Det vil være utgifter til klagebehandlingen av vedtaket fattet av barnevernsleder.

Der i mot vil en endring av antall fagkyndige tilbake til to, medføre ytterligere utgifter. Men etter OBVS syn, vil dette sikre rettssikkerheten for de barn og unge som får sin sak behandlet i fylkesnemnda.

9. Forslag til endringer i barnevernloven

OBVS er ikke enig i departementets forslag til endring i barnevernsloven. OBVS mener at muligheten til å pålegge tiltak uten sanksjonsmuligheter vil ha liten hensikt.

OBVS mener at barnevernet må utføre bredere og mer tverrfaglige undersøkelser. Dersom undersøkelsene avsluttes med forslag om tiltak som foreldre eller den unge avviser, kan barnevernet på denne bakgrunn utvide undersøkelsen i nye tre måneder. Barnevernet kan i undersøkelsesfasen kreve å komme på uanmeldte hjemmebesøk slik loven er i dag. At barnevernet kan pålegge tiltak i ett år og så utvide pålegget i et år til, vil ikke være til barnas beste.

Men det kan være til barns beste at barnevernet kan pålegge opphold i «senter for foreldre og barn», da dette vil sikre at barn og foreldre blir tilstrekkelig utredet før ytterligere tiltak vurderes eller fattes. Dette pålegget fattes av barnevernleder eller påtalemyndighet slik § 4-6, annet ledd gjelder i dag. Det må åpnes opp for at en sakkyndig- en fagperson familien foreslår, kan utrede saken før klagebehandling ved fylkesnemnda. Familiens advokat må få mulighet til å engasjere en barnvernfsaglig for bistand og utgiftene må dekkes av det offentlige. Det må komme inn i loven at

familie/nettverk må høres, og at familieråd bør være en del av undersøkelsen, hvis ikke må det begrunnes at det utelukkes.

Fylkesnemnda må i utgangspunktet igjen settes med to fagkyndige hvor den ene har barnvernsmessig kompetanse. At kun psykologer tjenestegjør som fagkyndige i fylkesnemnda og i retten, ivaretar ikke rettssikkerheten i tilstrekkelig grad.

Departementet må igangsette undersøkelser som ser på om barnevernstjenestene har tilstrekkelig tverrfaglige og gode undersøkelser.

Det må også komme undersøkelser om barnevernet vurderer økonomi over barnas beste.

Oslo, 4. desember 2014

Liv H Wiborg
styreleder OBVS